

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-09-24

Vår referens

Ann Häger

Strateg

ann.hager@malmo.se

Remiss Klimat- och näringslivsdepartementet , skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen

TN-2025-1508

Sammanfattning

Regeringen föreslår ändringar av de nationella fridlysningsbestämmelserna i en promemoria som skickades ut i juli i år. Det övergripande syftet med förändringarna är att ge starkare skydd till de mest hotade arterna samtidigt som reglerna inte i onödan ska försvåra för verksamheter som skogsbruk eller annan markanvändning. Genom att införa skyddskategorier får akut och starkt hotade arter ett mer omfattande skydd – inklusive deras livsmiljöer och känsliga perioder. Arter som inte klassas som akut eller starkt hotade kan få ett svagare skydd eller helt tas bort från fridlysningslistan. Införande av generella undantag för exempelvis jord- och skogsbruk kan minska den faktiska hänsynen till biologisk mångfald i praktiken.

Förslag till beslut

Tekniska nämnden föreslås besluta

att godkänna förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Skyddet genom nationell fridlysning anpassas-till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen
- G-Tjänsteskrivelse - Remiss Klimat- och näringslivsdepartementet , skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen
- Förslag till yttrande - Remiss Klimat- och näringslivsdepartementet , skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen

Beslutsplanering

Tekniska nämnden 2025-09-29

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Biologisk mångfald är avgörande för fungerande ekosystem och därmed för människans välfärd och överlevnad. Trots det minskar den i snabb takt. Enligt IPBES hotas omkring en miljon av jordens åtta miljoner arter av utrotning, främst på grund av mänskliga aktiviteter som markanvändning, klimatförändringar och spridning av invasiva arter. Detta hotar även viktiga ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening och livsmedelsförsörjning.

Vad gäller utvecklingen i Sverige lämnade Naturvårdsverket i augusti 2025 in Sveriges rapportering till EU enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet, som visar att läget för landets biologiska mångfald är fortsatt allvarligt. Endast cirka 40 procent av arterna och 20 procent av livsmiljötyperna bedöms ha gynnsam bevarandestatus i de regioner där de förekommer. Rapporten omfattar 174 arter och 89 livsmiljötyper och visar att utvecklingen för många av dessa går i negativ riktning.

Regeringen föreslår nu ändringar av de nationella fridlysningsbestämmelserna i en promemoria som skickades ut i juli i år. Det övergripande syftet med förändringarna är att ge starkare skydd till de mest hotade arterna samtidigt som reglerna inte i onödan ska försvåra för verksamheter som skogsbruk, exploatering eller annan markanvändning. Förslaget innebär att fridlysningen ska anpassas efter arternas faktiska skyddsbehov och att hänsyn ska tas till andra angelägna allmänna och enskilda intressen.

Naturvårdsverket får samtidigt i uppdrag att, utifrån nya kriterier, se över vilka arter som bör vara fridlysta i Sverige.

Förslaget innehåller olika skyddsnivåer för de utpekade fridlysta arterna, så att de arter som är mest hotade ska få ett starkare skydd. Samtidigt föreslås undantag som gör att arter med lägre skyddsbehov inte ska hindra viss verksamhet eller pågående markanvändning.

Skyddet för några av de nationellt fridlysta djurarterna föreslås att förstärkas. Förutom det nuvarande förbudet mot att döda, skada, fånga eller samla in djur, införs också ett förbud mot att störa dem på ett sätt som påverkar populationen negativt. Det blir även förbjudet att skada eller förstöra deras fortplantningsområden och viloplatsar.

En annan förändring är att det framöver ska vara möjligt att fridlysa alla typer av djurarter på nationell nivå – inte bara groddjur, kräldjur och ryggradslösa djur som tidigare. Samtidigt undantas jakt och fiske från de nya fridlysningsreglerna för djur.

I promemorian föreslås att endast de arter som listas som SK1.AH i bilaga 2 till artskyddsförordningen – det vill säga arter som är kritiskt hotade (CR) enligt den svenska rödlistan – ska omfattas av det mest strikta skyddet vid fridlysning. För dessa arter gäller inget av de nya föreslagna undantagen.

Arter som klassas som SK1 i samma bilaga, vilket gäller starkt hotade (EN) arter, skyddas genom samma paragraf men kan i vissa fall undantas från förbuden enligt ett av de nya föreslagna undantagen (9 b §).

Promemorian föreslår två nya undantagsbestämmelser:

- 9 a § gäller för de mindre hotade arterna, klassade som SK2 och SK2.SB i bilaga 2. Enligt denna regel ska förbuden i 6 och 9 §§ inte tillämpas om det är tydligt att syftet inte är att skada arten. Det klargörs dessutom att jord- och skogsbruksåtgärder normalt inte ska antas ha ett sådant syfte, såvida inte omständigheterna tyder på något annat.
- 9 b § gäller för alla fridlysta arter utom de som är SK1.AH. Den innebär att förbuden i fridlysningen inte ska gälla om pågående markanvändning på en fastighet avsevärt försvåras av reglerna.

En ny dispensmöjlighet införs också, där dispens kan ges även om åtgärden påverkar artens bevarandestatus – under förutsättning att det finns ett allt överskuggande allmänintresse, exempelvis totalförsvaret, och att kompensationsåtgärder vidtas.

Naturvårdsverket får i uppdrag att regelbundet, minst vart sjunde år, se över vilka arter som bör vara fridlysta och hur omfattande skyddet ska vara, dvs vilken skyddskategori de har. Denna översyn ska baseras på vetenskapliga kriterier, främst den svenska rödlistan, och beslutas av regeringen. Arterna och skyddsnivån samlas i bilaga 2 till artskyddsförordningen.

De föreslagna lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026, med en övergångsperiod fram till och med juni 2027 för pågående verksamheter.

Ansvariga

Anna Bernstad Saraiva Schott Enhetschef

Viktoria Morén Avdelningschef

Tobias Nilsson Direktör